

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Niende Afdeling)

12. marts 2020*

»Præjudiciel forelæggelse – forbrugerbeskyttelse – direktiv 2011/83/EU – anvendelsesområde – tjenesteydelsesaftale – artikel 2, nr. 6) – aftale om personbefordring – artikel 3, stk. 3, litra k) – kort, som giver ret til rabat ved senere indgåelse af aftaler om personbefordring – online-salg af sådanne kort uden oplysning til forbrugeren om fortrydelsesretten«

I sag C-583/18,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Oberlandesgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland) ved afgørelse af 13. september 2018, indgået til Domstolen den 20. september 2018, i sagen:

Verbraucherzentrale Berlin eV

mod

DB Vertrieb GmbH,

har

DOMSTOLEN (Niende Afdeling),

sammensat af dommerne D. Šváby, som fungerende afdelingsformand, K. Jürimäe og N. Piçarra (refererende dommer),

generaladvokat: G. Pitruzzella,

justitssekretær: fuldmægtig M. Krausenböck,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 24. oktober 2019,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Verbraucherzentrale Berlin eV ved Rechtsanwältin J. Hennig og J. Christ,
- DB Vertrieb GmbH ved Rechtsanwalt B. Bräutigam,
- den tjekkiske regering ved M. Smolek, J. Vlácil og S. Šindelková, som befuldmægtigede,
- Europa-Kommissionen ved B.-R. Killmann og C. Valero, som befuldmægtigede,

* Processprog: tysk.

og idet Domstolen efter at have hørt generaladvokaten har besluttet, at sagen skal pådømmes uden forslag til afgørelse,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 2, nr. 6), og artikel 3, stk. 3, litra k), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF (EUT 2011, L 304, s. 64).
- 2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse en tvist mellem Verbraucherzentrale Berlin eV og DB Vertrieb GmbH vedrørende betingelserne for online-markedsføring af et kort, som giver indehaveren ret til rabat ved senere køb af billetter til personbefordring.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 27. og 49. betragtning til direktiv 2011/83 har følgende ordlyd:
 - »(27) Transportydelser omfatter passagertransport og godstransport. Passagertransport bør ikke være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv, da den allerede er underlagt anden EU-lovgivning eller, for så vidt angår offentlige transportmidler og taxaer, er underlagt nationale regler. Imidlertid bør de bestemmelser i dette direktiv, der beskytter forbrugere mod for store gebyrer for anvendelse af betalingsmidler eller mod skjulte omkostninger, også gælde for aftaler om passagertransport. I forbindelse med godstransport og biludlejning, som er tjenesteydelser, bør forbrugerne være omfattet af beskyttelsen i henhold til dette direktiv, dog med undtagelse af fortrydelsesretten.
- [...]
- (49) Der bør være visse undtagelser fra bestemmelserne om fortrydelsesret for såvel aftaler om fjernsalg som aftaler indgået uden for fast forretningssted. [...] Gives forbrugeren en fortrydelsesret, vil det endvidere kunne være u hensigtsmæssig for så vidt angår visse tjenesteydelser, hvor aftalens indgåelse indebærer, at der afsættes kapacitet, som den erhvervsdrivende kunne finde det vanskeligt at anvende, hvis en fortrydelsesret udøves. [...]

- 4 Direktivets artikel 1 bestemmer:

»Formålet med dette direktiv er ved at opnå et højt forbrugerbeskyttelsesniveau at bidrage til et velfungerende indre marked gennem indbyrdes tilnærmelse af visse aspekter af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om aftaler indgået mellem forbrugere og erhvervsdrivende.«

- 5 Det nævnte direktivs artikel 2 fastsætter:

»I dette direktiv forstås ved:

[...]

- 5) »købsaftale« enhver aftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende overdrager eller påtager sig at overdrage ejerskabet for varer til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor, herunder enhver aftale, der omfatter både varer og tjenesteydelser
- 6) »tjenesteydelsesaftale«: enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor
- 7) »aftale om fjernsalg« enhver aftale, der indgås mellem den erhvervsdrivende og forbrugeren i henhold til et organiseret system for fjernsalg eller levering af fjernydelser uden den erhvervsdrivendes og forbrugeren samtidige fysiske tilstedeværelse, og hvor der til og med tidspunktet for aftalens indgåelse udelukkende anvendes en eller flere former for fjernkommunikationsteknikker

[...]«

- 6 Artikel 3 i direktiv 2011/83 bestemmer følgende:

»1. Dette direktiv finder anvendelse på enhver aftale indgået mellem en erhvervsdrivende og en forbruger på de vilkår og i det omfang, der følger af direktivets bestemmelser. [...]

[...]

3. Dette direktiv finder ikke anvendelse på aftaler:

[...]

k) om personbefordring, med undtagelse af artikel 8, stk. 2, og artikel 19 og 22

[...]«

- 7 Direktivets artikel 6, der har overskriften »Oplysningskrav for aftaler om fjernsalg og aftaler indgået uden for fast forretningssted«, bestemmer:

»1. Inden forbrugeren bindes af en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted eller et tilsvarende tilbud, giver den erhvervsdrivende på en klar og forståelig måde forbrugeren følgende oplysninger:

[...]

h) i tilfælde af eventuel fortrydelsesret, betingelser, tidsfrist og procedurer for at gøre nævnte ret gældende, jf. artikel 11, stk. 1, samt den standardfortrydelsesformular, der findes i bilag I(B)

[...]«

- 8 Nævnte direktivs artikel 9, stk. 1, har følgende ordlyd:

»Medmindre undtagelserne i artikel 16 finder anvendelse, har forbrugeren en frist på 14 dage til at fortryde en aftale om fjernsalg eller en aftale indgået uden for fast forretningssted uden angivelse af årsag og uden at pådrage sig andre omkostninger end dem, der er fastsat i artikel 13, stk. 2, og artikel 14.«

Tysk ret

- 9 §§ 312 ff. i Bürgerliches Gesetzbuch (den civile lovbog, BGB) tilsigter at gennemføre direktiv 2011/83 i tysk ret.
- 10 BGB's § 312 fastsætter:
- »(1) Bestemmelserne i dette afsnits kapitel 1 og 2 finder kun anvendelse på forbrugeraftaler om en erhvervsdrivendes levering mod betaling.
- (2) Af bestemmelserne i dette afsnits kapitel 1 og 2 finder alene § 312a, stk. 1, 3, 4 og 6, anvendelse på følgende kontrakter:
- [...]
5. Aftaler om personbefordring.«
- 11 BGB's § 312d bestemmer under henvisning til § 246a i Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (lov om indførelse af civil lovbog), at den erhvervsdrivende i forbindelse med fjernsalg bl.a. er forpligtet til, inden forbrugeren indgår i et kontraktforhold, at oplyse denne om fortrydelsesretten og at stille en standardfortrydelsesformular til rådighed for forbrugeren.

Twisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

- 12 DB Vertrieb, som er en del af koncernen Deutsche Bahn AG, markedsfører som DB Fernverkehr AG's forhandler kortene »BahnCard 25« og »BahnCard 50«. Kortene giver indehaverne mulighed for at få en rabat på 25% eller 50% på togbilletter med DB Fernverkehr. »BahnCard 25« kan bestilles online. Der gives ingen oplysninger om forbrugers fortrydelsesret på DB Vertriebs websted.
- 13 Verbraucherzentrale Berlin, der er en forbrugerbeskyttelsesforening, har anlagt søgsmål med påstand om, at DB Vertrieb pålægges at ophøre med at tilbyde dette rabatkort på sit websted som led i sine kommercielle aktiviteter, når den ikke, inden forbrugeren indgår i et kontraktforhold, giver forbrugeren oplysninger om den fortrydelsesret, som denne har, og ikke fremlægger en tilsvarende standardfortrydelsesformular.
- 14 Ved dom af 6. juli 2017 frifandt den retsinstant, der var forelagt sagen i første instans, sagsøgte. Denne retsinstant fandt, at den i hovedsagen omhandlede aftale udgjorde en »aftale om personbefordring« som omhandlet i BGB's § 312, stk. 2, nr. 5), som gennemfører artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83. I henhold til disse bestemmelser er denne aftale delvist udelukket fra dette direktivs anvendelsesområde, og derfor var den erhvervsdrivende ikke forpligtet til at oplyse forbrugeren om fortrydelsesretten. Denne retsinstant bemærkede, at leveringen af en befordringstjeneste til en person indebærer, at der foreligger et gensidigt bebyrdende forhold med den pris, der betales som modydelse for denne tjenesteydelse, idet rabatkortet giver indehaveren en ret til at opnå den pågældende tjeneste til en lavere pris.
- 15 Under appellen har den forelæggende ret, Oberlandesgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main, Tyskland), indledningsvis anført, at den i hovedsagen omhandlede aftale efter dens opfattelse er omfattet af anvendelsesområdet for direktiv 2011/83, idet den udgør en »tjenesteydelseaftale« som omhandlet i direktivets artikel 2, nr. 6). Den forelæggende ret har under henvisning til artikel 57, stk. 1, TEUF fastslået, at tjenesteydelser, der leveres til en forbruger i form af en forpligtelse eller rettighed, såsom den i hovedsagen omhandlede tjenesteydelse, der giver forbrugeren mulighed for senere at købe billetter til personbefordring til en lavere pris, ligeledes er omfattet af dette direktiv, henset til dets ordlyd og formål.

- 16 Denne ret har herefter anført, at artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 delvist udelukker aftaler om personbefordring fra dette direktivs anvendelsesområde, idet disse aftaler, som nævnt i 27. betragtning til direktivet, er underlagt anden EU-lovgivning eller nationale regler.
- 17 I denne forbindelse har den forelæggende ret anført, at selv om den i hovedsagen omhandlede aftale ikke direkte vedrører personbefordring, men udgør en »rammeaftale«, som gør det muligt for forbrugeren at opnå en nedsat pris ved senere indgåelse af aftaler om personbefordring, henhører den alligevel under begrebet »aftaler om personbefordring« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83. Ved dom af 10. marts 2005, *easyCar* (C-336/03, herefter »*easyCar*-dommen«, EU:C:2005:150), foretog Domstolen nemlig en vid fortolkning af begrebet »aftaler om levering af tjenesteydelser i form af [...] transport«, der fremgår af artikel 3, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF af 20. maj 1997 om forbrugerbeskyttelse i forbindelse med aftaler vedrørende fjernsalg (EFT 1997, L 144, s. 19), som blev ophævet ved direktiv 2011/83.
- 18 Den forelæggende ret har medgivet, at anvendelsesområdet for direktiv 2011/83 er mere begrænset for så vidt angår begrebet »aftaler om personbefordring«. Intet tyder imidlertid på, at EU-lovgiver ønskede at begrænse anvendelsesområdet for dette direktivs artikel 3, stk. 3, litra k), i forhold til anvendelsesområdet for artikel 3, stk. 2, i direktiv 97/7 som fortolket af Domstolen i *easyCar*-dommen.
- 19 Endelig er den forelæggende ret af den opfattelse, at den omstændighed, at vilkårene for det i hovedsagen omhandlede rabatkort fremgår af listen over takster og i henhold til § 12, stk. 2, første punktum, i Allgemeines Eisenbahngesetz (den almindelige jernbanelov) er genstand for den kompetente tilsynsmyndigheds kontrol som en integreret del af de almindelige transportbetingelser, taler for, at den i hovedsagen omhandlede aftale er udelukket fra anvendelsesområdet for direktiv 2011/83; jf. dette direktivs artikel 3, stk. 3, litra k). Denne type aftale er således reguleret af national ret. Ifølge 27. betragtning til direktiv 2011/83 bør personbefordring ikke være omfattet af anvendelsesområdet for dette direktiv, da den for så vidt angår offentlige transportmidler allerede er underlagt nationale regler.
- 20 På denne baggrund har Oberlandesgericht Frankfurt am Main (den regionale appeldomstol i Frankfurt am Main) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Skal artikel 2, nr. 6), i [direktiv 2011/83] fortolkes således, at bestemmelsen også omfatter aftaler, i henhold til hvilke en erhvervsdrivende ikke forpligtes direkte til at levere en tjenesteydelse, men forbrugeren erhverver ret til rabat ved bestilling af fremtidige tjenesteydelser?
- Såfremt det første spørgsmål besvares bekræftende:
- 2) Skal undtagelsen vedrørende »aftaler om personbefordring« i artikel 3, stk. 3, litra k), i [direktiv 2011/83] fortolkes således, at bestemmelsen også finder anvendelse på situationer, hvor forbrugeren ikke modtager en transportydelse som direkte modydelse, men derimod erhverver ret til rabat ved fremtidige transportaftaler?»

De præjudicielle spørgsmål

Om det første spørgsmål

- 21 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 2, nr. 6), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at begrebet »tjenesteydelsesaftale« omfatter aftaler, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring.

- 22 Det skal i denne henseende bemærkes, at begrebet »tjenesteydelsesaftale«, der er omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6), defineres vidt som »enhver aftale, dog ikke en købsaftale, i henhold til hvilken den erhvervsdrivende leverer eller påtager sig at levere en tjenesteydelse til forbrugeren, og forbrugeren betaler eller påtager sig at betale prisen herfor«. Det følger af bestemmelsens ordlyd, at dette begreb skal forstås således, at det omfatter alle aftaler, som ikke henhører under begrebet »købsaftale«.
- 23 Den i hovedsagen omhandlede aftale, som tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved et senere køb af en billet, vedrører ikke en overdragelse af ejerskabet til varer som omhandlet i artikel 2, nr. 5), i direktiv 2011/83. Den henhører derfor automatisk under begrebet »tjenesteydelsesaftale« som omhandlet i dette direktivs artikel 2, nr. 6).
- 24 Henset til de ovenstående betragtninger skal det første spørgsmål besvares med, at artikel 2, nr. 6), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at begrebet »tjenesteydelsesaftale« omfatter aftaler, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring.

Det andet spørgsmål

- 25 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at begrebet »aftale om personbefordring« omfatter en aftale, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring.
- 26 Med henblik på at besvare dette spørgsmål skal det for det første bemærkes, at direktiv 2011/83 i henhold til direktivets artikel 3, stk. 3, litra k), kun finder delvis anvendelse på aftaler om personbefordring, hvorfor forbrugere, der er parter i disse aftaler, bl.a. ikke har en fortrydelsesret.
- 27 Det fremgår af Domstolens praksis, at når de udtryk, der skal fortolkes, er en undtagelse fra et princip, eller nærmere bestemt fra EU-retlige bestemmelser om forbrugerbeskyttelse, skal disse fortolkes strengt (easyCar-dommen, præmis 21 og den deri nævnte retspraksis).
- 28 Dermed skal artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 fortolkes strengt, for så vidt som den delvist udelukker aftaler om personbefordring fra anvendelsesområdet for dette direktiv.
- 29 Det skal for det andet bemærkes, at Domstolen har fastslået, at begrebet »aftaler om levering af tjenesteydelser i form af [...] transport« som omhandlet i artikel 3, stk. 2, i direktiv 97/7 er videre end begrebet »transportaftaler«, der normalt anvendes i medlemsstaternes retssystemer. Hvor det sidstnævnte begreb alene vedrører transport af passagerer og varer, der udføres af transportøren, kan begrebet »aftaler om levering af tjenesteydelser i form af [...] transport« omfatte alle aftaler, der omhandler tjenesteydelser på transportområdet, herunder de aftaler, som forudsætter en aktivitet, der ikke i sig selv indebærer transport af kunden eller dennes goder, men som har til formål at gøre det muligt for kunden at gennemføre denne transport (jf. i denne retning easyCar-dommen, præmis 23).
- 30 Det er i denne forbindelse blevet fastslået, at selv om den ydelse, der leveres som gennemførelse af en aftale om biludlejning, ikke kun består i den handling, der flytter personer eller goder fra et sted til et andet, tilsigter den alligevel at stille en transportmåde til rådighed for forbrugeren. Det følger heraf, at en sådan aftale giver mulighed for at stille et middel til personbefordring til rådighed og henhører under begrebet »aftaler om levering af tjenesteydelser i form af [...] transport« (jf. i denne retning easyCar-dommen, præmis 26 og 27).
- 31 Domstolen har ligeledes fastslået, at denne fortolkning af artikel 3, stk. 2, i direktiv 97/7 er i overensstemmelse med direktivets formål, nemlig at indføre en beskyttelse af interesserne hos forbrugere, der anvender fjernkommunikationsmidler, men også en beskyttelse af interesserne hos

leverandører af bestemte tjenesteydelser, således at de ikke får uforholdsmæssige ulemper i forbindelse med en annullation uden omkostninger eller begrundelse af tjenesteydelser, som er forudbestilt, når forbrugeren fortryder kort tid før den fastsatte dato for leveringen af tjenesteydelsen (jf. i denne retning easyCar-dommen, præmis 28).

- 32 For så vidt som bestemmelserne i artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 kan betragtes som svarende til bestemmelserne i artikel 3, stk. 2, i direktiv 97/7, gælder Domstolens fortolkning af sidstnævnte ligeledes for de førstnævnte (jf. analogt dom af 9.3.2017, Pula Parking, C-551/15, EU:C:2017:193, præmis 31, og af 19.12.2019, Darie, C-592/18, EU:C:2019:1140, præmis 29).
- 33 Det skal dermed fastslås, at begrebet »aftaler om personbefordring« som omhandlet i artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 ikke omfatter en aftale, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring.
- 34 For det første tilsigter en aftale, hvis formål alene er at begunstige forbrugeren af en rabat ved en senere indgåelse af aftaler om køb af billetter, i modsætning til den pågældende aftale om biludlejning, der gav anledning til easyCar-dommen, nemlig ikke som sådan direkte at gøre det muligt at gennemføre personbefordring.
- 35 Som alle de interesserede parter, der har fremsat bemærkninger som led i sagen, har anført, udgør en aftale, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af en aftale om personbefordring, og en aftale om køb af en billet til personbefordring, for det andet to retligt forskellige aftaler, således at den første ikke kan anses for at være en aftale, der er uadskilleligt forbundet med den anden. Købet af et kort, der giver indehaveren mulighed for at få rabat ved køb af billetter, indebærer nemlig ikke nødvendigvis, at der senere som sådan indgås en aftale om personbefordring.
- 36 For det tredje indebærer eksistensen af en fortrydelsesret i medfør af artikel 9 i direktiv 2011/83 efter købet af et kort, der giver mulighed for at få rabat ved senere køb af billetter til personbefordring, således som Europa-Kommissionen har bemærket, ikke uforholdsmæssige ulemper for den virksomhed, der forestår personbefordringen, som kan sidestilles med ulemperne forbundet med udøvelsen af fortrydelsesretten som led i en aftale om biludlejning som identificeret i easyCar-dommen.
- 37 Når der ikke købes en billet til en nedsat pris, modtager forbrugeren ved fortrydelse nemlig det betalte beløb, svarende til prisen på dette kort, og fortaber retten til rabat ved senere køb af billetter til personbefordring. Såfremt der købes en billet med rabat inden for fortrydelsesfristen, følger det endvidere af de bemærkninger, der er fremsat for Domstolen under den mundtlige forhandling, at forbrugeren kan pålægges at betale forskellen mellem billetprisen til den nedsatte sats, der følger af anvendelsen af rabatkortet, og prisen på denne billet til fuld pris.
- 38 Det følger heraf, at en aftale, der tilsigter at give forbrugeren rabat ved den senere indgåelse af en aftale om personbefordring, ikke henhører under den undtagelse fra fortrydelsesretten, der er nævnt i 49. betragtning til direktiv 2011/83 og vedrører »visse tjenesteydelser, hvor aftalens indgåelse indebærer, at der afsættes kapacitet, som den erhvervsdrivende kunne finde det vanskeligt at anvende, hvis en fortrydelsesret udøves«.
- 39 Henset til samtlige ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring, ikke henhører under begrebet »aftale om personbefordring« og derfor henhører under anvendelsesområdet for direktivet, herunder bestemmelserne heri om fortrydelsesretten.

Sagsomkostninger

⁴⁰ Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra de nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Niende Afdeling) for ret:

- 1) **Artikel 2, nr. 6), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF skal fortolkes således, at begrebet »tjenesteydelsesaftale« omfatter aftaler, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring.**
- 2) **Artikel 3, stk. 3, litra k), i direktiv 2011/83 skal fortolkes således, at en aftale, der tilsigter at begunstige forbrugeren af en rabat ved den senere indgåelse af aftaler om personbefordring, ikke henhører under begrebet »aftale om personbefordring« og derfor henhører under anvendelsesområdet for direktivet, herunder bestemmelserne heri om fortrydelsesretten.**

Underskrifter